

KERST VOL TEGENSTELLINGEN EN ZONDER WAAROMVRAAG

Kerstdienst LUX Den Haag 2024

We vieren vanavond kerst. Juist nu. In een wereld waarin zoveel gaande is, een tijd waarin er zoveel vragen zijn, waar de vrede ver te zoeken is... Juist nu vieren we de komst van God in deze wereld en in onze levens.

We hebben zojuist het klassieke kerstverhaal gelezen, uit het bijbelboek [Lucas](#). Het begint allemaal met de keizer, die als het tegenovergestelde wordt gepresenteerd van de bijbelse koning die wordt geboren. Een tegenstelling dus... de keizer en een baby.

Inleiding: setting

Ook wij leven in een wereld vol tegenstellingen. Er is veel moois en goeds. Liefde, vriendschap, een vakantie, een nieuwe baan of een mooi nieuw huis. En er is ook altijd die andere kant. Soms zo nadrukkelijk dat mensen het nieuws nauwelijks meer kunnen of willen volgen. Altijd weer dreiging, oorlog, geweld. Geen vrede op aarde. Een wereld vol tegenstellingen dus.

Het kerstverhaal is ook een verhaal vol tegenstellingen. Waar keizer Augustus zijn macht laat gelden, blijkt Gods macht te vinden in een voederbak. De keizer heeft soldaten met harnassen en zwaarden, en God heeft een leger engelen die zingen en vol vreugde zijn. De machthebber van de wereld woont in een luxe paleis, maar voor Gods koning is geen plaats. Het is een eeuwenoud verhaal. Het is de vraag of de wereld eigenlijk wel zoveel veranderd is. Natuurlijk, we zijn technologisch verder. We hebben sociale voorzieningen georganiseerd. We zijn meer geëmancipeerd dan rond het begin van onze jaartelling. En toch... Is onze wereld minder tegenstellingen? Of zit het hardnekkig in onze wereld en in onszelf, dat er altijd tegenstellingen zijn?

Midden in die wereld vol tegenstellingen, wordt het kerst. Vanavond ontdekken we het kerstverhaal door de ogen van de hoofdrolspelers.

Maria

Eerst is er Maria. Ze werd zwanger terwijl ze verloofd was, iets ongebruikelijks in die tijd, en daarmee ongetwijfeld scheef aangekeken door haar familie, vrienden en dorpsgenoten. En nu ook nog hoogzwanger op weg. Wat moet er door haar heen zijn gegaan? En dan die bevalling: geen arts, geen vroedvrouw, geen hygiëne en comfort - maar een dierenverblijf, met alle kans op infecties en besmetting.

Maria had zoveel bezwaren kunnen hebben: waarom moet ik dit doen? Waarom ik? Ik ben hier veel te jong voor! Ik word verstoten door mijn gemeenschap. Maar Maria zei iets anders; al die mitsen en maren, hoe begrijpelijk ook... Toen de engel Gabriël

had verteld wat Gods plan met haar was, had ze eenvoudig gezegd: hier ben ik, de dienaar van de Heer.

Jozef

Dan Jozef, de verloofde van Maria. Toen hij hoorde van Maria's zwangerschap had hij gezegd: maar wat zullen de mensen zeggen? Zou hij zijn klandizie in de timmermanszaak verliezen? En hoe verhoud je je tot een baby die niet de jouwe is? Maar ondanks die grote 'maar' van Jozef - wat zullen de mensen zeggen? - blijkt hij de kwaadste niet. Hij wordt niet boos, hij is loyaal en trouw; hij gaat met Maria op pad, en zo stel ik me voor, hij, de timmerman, wordt plots de verloskundige, op een plek ver van huis, die allesbehalve hygiënisch is.

Jozef is herkenbaar voor ons in die vraag: wat zullen de mensen zeggen? Wij leven in een wereld waar we het oordeel van anderen vaak zwaar voelen wegen en ontzettend belangrijk vinden. Maar Jozef kiest voor loyaliteit en trouw.

Herbergier

Jozef en Maria komen aan in Bethlehem, maar er is geen plaats. De herberg is vol. Over een herbergier wordt niet letterlijk gesproken door Lucas, maar hij staat natuurlijk symbool voor iemand die zo bezig is met de business, dat er geen plaats beschikbaar is voor Jezus. Hij is iemand met een grote 'maar': 'ik ben te druk', 'ik heb werk te doen'.

Net als het bezwaar van Jozef, is ook de herbergier met zijn bezwaar herkenbaar in onze tijd: ik ben te druk, ik heb wel wat anders te doen. Vraag liever iemand anders of je daar terecht kunt.

We zien het voortdurend om ons heen. Wie is er echt beschikbaar voor een ander? Is het niet ironisch dat een herbergier, iemand die van het ontvangen van gasten zijn beroep heeft gemaakt, dat juist hij de deur dicht doet en zegt: nee, sorry, ik heb geen plek, en ik moet snel verder, want ik heb zaken te doen.

Het zou een thema blijven dat altijd een beetje aan Jezus blijft hangen; geen plaats, mensen die Hem niet moeten, of aan Hem voorbij leven omdat ze wat anders te doen hebben.

Herders

Maria, Jozef en de herbergier - ze hadden allemaal hun redenen om vragen te stellen bij het plan van God om naar deze wereld te komen. Maar de herders hadden misschien wel de meeste reden om hun vragen te stellen bij hun plek in dit verhaal.

Herders waren ruig, een tikkeltje onbehouden volk. Ze leefden vaak dagen van huis en waren veel buiten. Het ergste was dat ze zich door hun manier van leven niet goed aan de joodse rituelen en normen, zoals de voedingswetten, konden houden.

Dit betekende dus dat ze als onrein werden beschouwd, daarmee in maatschappelijk opzicht gezag en aanzien hadden verloren, en dus onmogelijk Gods goedkeuring konden krijgen - in de ogen van een wetsgetrouwe jood tenminste. Maar niets blijkt minder waar. Juist aan hen wordt als eerste het goede nieuws van de geboorte van Jezus verteld.

Ze hadden een terecht bezwaar kunnen maken: wij zijn maar herders, dit moet een vergissing zijn beste engel, wij doen niet mee in het verhaal van God. Maar in plaats van bezwaren te maken komen ze in actie. Ze gaan op pad, verlaten hun schapen en daarmee dus ook hun levensonderhoud, en gaan op zoek naar het kind waar de engel over gesproken had. En dat niet alleen, daarna gaan ze ook nog op weg om aan de mensen te vertellen wat ze gehoord en gezien hebben. Ze hadden al niet zo'n beste reputatie, maar die brengen ze nu nog meer in gevaar, door zo'n onwaarschijnlijk verhaal te vertellen: Gods redding is geboren, in een stal nota bene. Wie kan dat geloven? Maar het maakt de herders allemaal niet meer uit. Zij zijn er vol van, zij hebben iets gehoord, gezien, gevoeld en ontdekt: dit is waar. Dit is allesbepalend. Dit is goed nieuws. En dat moet gedeeld en verteld worden.

Het is een ongekende wending: de ruige, stoere herders die maatschappelijk maar weinig aanzien hadden, juist zij worden net als engelen boodschappers die over Gods komst in deze wereld gaan vertellen.

Het lied van de engelen blijkt aanstekelijk te zijn voor mensen van wie wij het niet verwachten. De hooligans, de outsiders - mensen die niet in het keurige plaatje passen. Maar laten we die herders vooral niet te veel etiketteren. Het punt is: juist een onverwachte groep wordt boodschapper van Gods nieuws. En zo gaan die herders misschien wel net zo goed over jou en mij.

Vanavond krijg je de uitnodiging om een herder te worden, om iemand te zijn die onder de indruk raakt van dat vreemde, verrassende verhaal van God die dichtbij is gekomen en met ons wil zijn. Het zou zomaar kunnen dat je jezelf niet geschikt acht als boodschapper van God - en je kunt je bezwaren hebben: 'wat zullen de mensen wel niet zeggen?' zoals Jozef, of 'ik ben veel te druk', zoals de herbergier. Het zijn redelijke, goed denkbare bezwaren. Maar als deze bezwaren je te veel bepalen, dan mis je waar het om gaat in het kerstverhaal. Dus, erken je bezwaren en je vragen, maar laat het je niet weerhouden om in beweging te komen. Ga net als die herders, vol verwondering, op weg naar Bethlehem. Op zoek naar Jezus. En daar, in al die eenvoud van een God die mens werd en kwetsbaar dichtbij is gekomen, gebeurt het: de herders worden boodschappers. Net als die engelen die vol vreugde zongen, zijn zij nu vol vreugde nu ze het mysterie van God hebben gezien: God is dichtbij gekomen en ons leven ingestapt. Wie had dat gedacht?

Maria

En dan is er nog een keer Maria. Na alles wat er is gebeurd - de reis naar Bethlehem, geen plek in de herberg, de riskante bevalling, het kraambezoek van de herders - dan bewaard ze alles in haar hart. Bij Maria dus geen mits en maren of bezwaren, maar de kunst van het ontvangen. En daarin is ze ons een belangrijk voorbeeld, want ontvangen is niet zo eenvoudig.

We hebben onze argumenten om Jezus te laten schieten, zoals de schrijver Willem Jan Otten dat eens zei. Je viert weer kerst, net als elk jaar, maar gaat als de kalkoen van tafel is op de 27e december weer over tot de orde van de dag. Of je laat je weer meeslepen door het nieuws vol onrust makende verhalen. Of het 'vrede op aarde' van kerst maakt alweer snel plaats voor de harde, kille werkelijkheid van mijn mening tegenover de jouwe, de online wereld waar we elkaar afmaken, of de bittere teleurstelling dat kerst niet is geworden wat je ervan had gehoopt. Voor je het weet, laat je Jezus schieten.

En wat dan nog? We hebben toch niets nodig, we weten toch zelf wat een goed leven is en hoe we ons leven moeten vormgeven. We maken onze eigen keuzes, we zijn autonome, vrije mensen. Maar voor je het weet, laat je Hem schieten, zegt Willem Jan Otten. Als je Hem laat schieten, dan mis je wat de herders hebben ontdekt en wat Maria heeft bewaard, de revolutionaire komst van God in Jezus in deze wereld. Als je 'm laat schieten, mis je wat Hij ons te zeggen heeft en wat het betekent dat God zichzelf binnenstebuiten heeft gekeerd om helemaal met ons te zijn - wie je ook bent, hoe je leven ook gelopen is, hoe vast of wankel je geloof ook mag zijn. Laat Hem niet schieten, maar bewaar alles wat je hebt gehoord en gezien in je hart, zoals Maria. Als je Jezus niet laat schieten, maar bewaard, dan begint daar in jou iets van Gods komst in jouw leven. Dan wordt het kerst.

Onze plek in dit verhaal

Het kerstverhaal is een verhaal vol tegenstellingen, zeiden we in het begin. Het verhaal zit inderdaad bomvol tegenstellingen, maar kerst is veel meer dan dat. Kerst gaat in de kern over God die met ons is, waardoor we de tegenstellingen te boven komen en vreugde ontvangen. Dat is wat God doet - Hij komt en Hij maakt vol vreugde. Daarmee zijn alle vragen en tegenstellingen van de wereld niet opgelost of ontdaan van de scherpe randjes. Maar er is iets groters en belangrijkers gekomen: God zelf. Hij is het die onze verhalen van tegenstellingen en vragen en bezwaren transformeert tot een verhaal van licht in het donker en hoop in de nacht. Gods komst in ons leven creëert in ons een verhaal om mee te leven.

De vraag is waar wij in dit verhaal zitten en of het ons lukt om de wereld van tegenstellingen en bezwaren achter ons te laten. We zullen altijd argumenten hebben om net als Jozef en de herbergier te zeggen: maar wat zullen de mensen zeggen? Met Jezus in zee gaan is een risico voor m'n reputatie. En waarom komt

God nu? Ik ben veel te druk, ik heb eerst nog wat anders te regelen. We zullen allemaal onze eigen waaromvragen hebben.

Maar het kan anders. Denk aan die herders. Zij werden overrompeld door de engelen; ze hadden kunnen denken: 'nee, dit is niks voor ons. Het kan toch niet waar zijn dat God ons heeft uitgekozen?' Maar in plaats van dit soort vragen bepalend te laten zijn, besloten ze om op weg te gaan. Ze waren nieuwsgierig naar wat God voor hen in petto had. Net als Maria hebben zij de kunst van het ontvangen begrepen.

Ze ontdekten het geheim van Kerst. God met ons. De God die een weg met ons vindt. Ondanks onze bezwaren, mitsen en maren. God vindt een weg in een wereld die gedomineerd lijkt te worden door tegenstellingen, mensen die tegenover elkaar staan, een wereld die vol is van oorlogen en rampen. God vindt er een weg in, en Hij komt, voor ons allemaal, voor deze hele wereld. God vindt een weg, ook als onze waarom-vragen ons dwarszitten.

Er is nog één risico als je net als die herders op zoek gaat naar Jezus. Dat is niet dat je vragen en bezwaren direct uit de weg geruimd worden. Het is ook niet dat je nooit meer een waaromvraag zult hebben. Nee, het risico is dat je Jezus zult vinden en dat je daar vol van raakt. Vol vreugde. En dat er daarom een waaromvraag opzij moet. Of een gesloten deur geopend wordt. Jezus komt klein en kwetsbaar, maar als je het verhaal van Jezus bij je binnenlaat, zul je ontdekken dat Hij de grootste dingen geeft die je je kunt voorstellen. Het is niet te koop, het is onbetaalbaar, zoals echte Rust. Vergeving en een nieuw begin. Trouwe vriendschap. Ware liefde.

Midden in het donker van de nacht en donker van deze wereld is er goed nieuws: Jezus is gekomen. God laat deze wereld niet aan haar lot over, maar komt er middenin. Hij staat met zijn voeten in de klei, in de sores van ons bestaan. Hij is met ons. Dit is de Vreugde van God. Als je daar iets van gaat ontdekken... dat is het beste wat je kan overkomen. Amen.